

Forfatter: Drachmann, Holger

Titel: Forskrevet

Citation: Drachmann, Holger: "Forskrevet", i Drachmann, Holger: *Forskrevet*, udg. af Lars Peter Rømhild , Det Danske Sprog- og Litteraturselskab, Borgen, 2000, s. 405. Onlineudgave fra Arkiv for Dansk Litteratur: <https://tekster.kb.dk/catalog/adl-texts-drachmann14val-shoot-idm140708760899280/facsimile.pdf> (tilgået 25. april 2024)

Anvendt udgave: Forskrevet

Ja lad ham det, den utaknemlige Hund! raabte Ulf leende og hostende. Hører De, Gerhard! selv i den »lave Vraa« gør det moderne Skisma sig gældende. Leve den ustandseligt fremskridende Emancipationsidé! Konnenes store Borgerkrig er begyndt – Mand og Kvinde lever adskilt – og vil Verden formere sig, maa det ske ved Knopskydning som hos de primitive Organismer. Fy! hvad er Elskov? Det er noget med en Dobbelt seng ..... væk med Dubbleringen – leve Enbo-Systemet! Kierkegaard vil triumfere – Kvindebevægelsen vil sejre – Mændene vil blive de lavere Former, der drikker sig ihjel i Fortvivlelse. *Manden* med hans grovere Drifter vil naturligvis være den, der bukker under. Vi har hele vort despotiske Levned igennem afvekslende forherliget og fordomt Kvinden – i Skulptur, Maleri, Digte og Statskunst. Nu kan vi ha' det saa godt: Kvinden mælder sig fra Kompagniskabet; og Manden kan putte sig ind i et tomt Romfad, kan han, og stoppe Spunshullet til og rulle sig selv ned i Tilintetgørelsens Afgrund. Tilbage bliver Kvinderne .... Gud bevares hvor de vil skænd's om Enehærdømmet og Arbejdets Deling! –

IV

Gerhard stod en Stund paa Tærsklen mellem de to smaa Værelser og saa' sig sporgende omkring. Familien Ravn – altsaa! tænkte han. Det var »jævne« Folk her boede – og dog kunde man næsten paa Forhaand finde en Tone, en Stemning, der maatte forudsætte naturlig Dannelse og Takt. Ulf snakkede løs – som sædvanligt; men der var ingen letpaaviselig Afstand mellem hans »geniale Vrovl« og disse Menneskers Opfattelse og Tilegnelsesevne. Selv hans filosofiske Brokker, hans fremmede Ord og Vendinger, hele hans Jargon syntes hverken at forbløffe eller genere. Om han nu end havde opholdt sig længe her og sandsynligvis givet Folkene »Nøglen« til mange af sine Underligheder, saa maatte der endda godskrives den lille, tarvelige Lejligheds Beboere megen opvakt og fin Forstaaelse af Ulf – og ikke ringe Sympathi for ham. Nu og

da traf hans Øjekast Gerhard: Dér ser De .... syntes han at sige ... dette er Almuesfolk, som har faaet Lov at leve paa deres eget Bestik – og det er ikke saa misvisende endda!

Madam Ravn blev siddende ved sin Bog, indskød af og til en Bemærkning, stilfærdig og dog med en vis Vægt .... og det var ligegyldigt hvad der blev sagt eller svart, om Ordene faldt djærvt eller meget haartrukket – hun blev ikke bragt ud af Ligevægt, havde netop intet »Madammeagtigt« ved sig, irriterede ikke ved nogen moraliserende Tone, men maalte Mændene sundt og ædrueligt Skæppen fuld, idet hun gjorde gældende, at baade Hr. Ravn og Hr. Svanning – og Ulf Brynjulfsen med – kunde takke sig selv for al den Molest og Fortræd, som netop deres »Svagheder« havde bragt over dem .... hvortil hun for sin egen »Kæmpes« Vedkommende føjede den Bemærkning, at naar han trods sine Gebrækkeligheder i sin Alderdom kunde holde Humøret oppe ved at synge og spille og drikke Punsch og »ikke gøre en Kat Fortræd« – som han plejede at sige – saa havde det været bedre, om han virkelig aldrig havde gjort en Kat Fortræd, aldrig i sin Hidsighed havde taget Kampen op med en ulige Styrke – for saa kunde han nu sidde arbejdsfær og med sit gode Udkomme for sig og Børnene – og kunde endda gøre sig en glad Aften med Spil og Sang og et mindeligt Glas!

Hr. Ravn lo med en uanfægtet Samvittigheds Latter. Han rejste sig et Øjeblik meget besværligt fra Stolen, hvori han havde siddet tilbagelænet med Guitarren lagt over sit svære Bryst. Nakkens, den brede Næserod og Hagen, med et graasprængt Frederikdensyvende Skæg, tydede paa stor fysisk Styrke; – Ansigtets Udtryk var godmodigt, forstandigt-sorgløst; – kun naar han drøg paa Brynene, kom der en Fold i Panden, og der var en brutal Energi i denne Fold, som i de mere varmblodige Dage nok kunde have givet Modstandere noget at betænke sig paa. Hans Ben var stift, hele den ene Side af hans Vikingelegem som lammet – Hofteskaalen sandsynligvis i sin Tid knust – og den højre Arm sad krum, kun Fingrene kunde bevæges. Han strøg sit Skæg gemytligt – en Kende utaalmodigt – lod sig atter falde tilbage i Stolen, kluklo og sagde:

Det var Ret, Mutter! Vi Mandfolk er nogle slemme Dreng – men hvor mange artige Drengbørn tror Du der blir født? Du har nu kun bragt Pigebørn til Verden .... det kan være din Fejl og det kan være min .... men det er rimeligt, at hvis Du havde haft en Søn, saa havde Du optugtet Knægten til at koge Thepottvand og strikke Strømper – og saa havde han hængt over Bøgerne og var bleven Toldmedhjælper med 800 Kr. om Aaret! Det var hvad jeg tjente undertiden paa tre Maaneder – da jeg havde min Førlighed endnu. Og jeg véd meget godt, at jeg har været en glad Kammerat og aldrig er gaaet afvejen for et Slag Kort – men jeg véd ogsaa, og det kan vor Logerendes Ven maaske ha' godt af at vide, at Matthias Ravn aldrig har ladet det sidde paa sig, at nogen sagde, han ikke spillede ærligt. Enhver har *sit* Syn paa de Dele – og jeg véd godt, at man i Klubben siger om den og den, at de Herrer ikke spiller ganske reelt, og *det* kommer der nu aldrig nogen Fortrydelse ud af .... men naar en Kammerat siger til mig: Du snyder, Matthias! saa siger jeg ingenting – men jeg ta'er Mester i Krebsen og sætter ham tværs igennem Vinduessprosser og det hele – og saa kan man jo bryde sit Hofteben ved den Lejlighed. For der skal være Orden og Redelighed i Alt, Mutter! Og naar nogen vil stjæle Kul paa Oplagspladsen, og naar jeg er Formand og de ovenikøbet vil ha' mig ind med i deres Fedteri – saa siger jeg dem det først i Mindelighed, og naar de saa kommer allesammen imod mig og stikker med Knive, saa slaar jeg løs .... om jeg saa skal ligge et Aar paa Hospitalet med overskaaret Arm og med Benet brækket endnu engang. Og naar saa de Store her i Byen holder sammen, og naar de giver mig min Afsked, fordi de siger, at jeg ikke kan styre mig, og naar de ovenikøbet siger, at jeg holder med Socialisterne – hvad der jo forresten maatte blive min egen Sag og hvad jeg ogsaa *nu* gør, skøndt det hverken kan gavne dem eller mig – saa siger jeg til Dig Mutter: vi kan ligegodt være bekendt hvad vi er – for vi har aldrig skyldt en Haandværker eller et Menneske her i Byen en Ore – ikke hverken i vor Velstands Dage, saa længe siden det er, eller nu da Pigebornene sender os deres Skillinger .... naa, naa, Mutter! Du skal ikke vinke ad mig – for det er da en ærlig Sag, at vor lille Edith fortje-

ner godt ved sin Komedie og kan undvære til sin Familie – og naar Hr. Brynjulfsen véd det og hans Ven maaske ogsaa .... Jamen, Mutter, hvorfor skal Du nu til at græde? Vand slukker ikke Sorgen, og Mælk ikke Tørsten. Vi skal ha' Bollen tomt – og en Bellman endnu, inden vi gaar tilkojs. Kom, Svanning, lad os kile paa! –

Gerhard havde drejet sig imod Ulf og saa' spørgende, bestemt paa ham. Men Ulf virrede med Hovedet ad ham og raabte: Kom, lille Kaliban! Puds Katten! puds Katten! Tante Eva har grædt nok med sine stakkels Øjne – hun skal ha' en Bellman – en lystig en! Værs'god, mine Herrer! Nr. 62 – Polonaise – trefjerdedels Takt – Druduleru-duderudu –

Mowitz valdthornet proberar,
och sin tuggbuss valkar i mund ....

De tre Mænd kastede sig over Bollen, drak, greb Instrumenterne, spillede, sang – alle tre unisont – Ulf den hidsigste og mest larmende .... Fødderne trampede Takten i Gulvet, Lampen paa Bordet dirrede, og de to smaa Rum fyldtes drønende af Raabet:

Friskt Courage på Gröna Lund!

Ah! tænkte Gerhard med bankende Hjærte; her er altsaa *det* Punkt, som man i denne Familie vil udenom, vil dække over – og dog ikke kan glemme! Og *her* træffer jeg Ulf – i *hendes* Hjem!

Han saa' til Madam Ravn; hun havde bøjet sig ned over den store Bog, de spinkle, runkne Hænder skyggende for Øjnene. Hvor gammel kunde denne aldrende Kone da være, dengang hun blev Moder til Edith? spurgte Gerhard sig selv. Og han blev saa sælsomt bevæget, da han tænkte Ediths Navn – og da han saa' hen til Moderen dér – og til Faderen derinde .... og pludseligt forekom det ham, som om han maatte have vidst det, da han traadte herind og fandt Ulf! ... Edith maatte have robet sig gennem »Stemningen« i dette Hjem – tarveligt, ejendommeligt, noget for sig – hvor ikke Uhygge, ikke Forsømmelighed fik Lov at

stikke Hovedet frem ..... og han følte sig skamfuld, pinligt berørt, da han op imod dette Hjem stillede sin Kusines.

Men hvem er da denne Svanning? spurgte han ved sig selv, for at komme bort fra sine Tanker.

Han saa' paa denne Mand dér, som strøg sin Gige dillettantmæssig upaaklageligt – med fødte Anlæg, ingen Pretentioner. Han havde indtil nu ikke mødt et Muk; havde straks betragtet den Indtrædende med nogen Skyhed, ikke synderlig velvilligt – havde derpaa ligesom gemt sine Øjne, der kun af og til søgte Ulf – agtpaaagivende og atter sløvt eller aandsfraværende .... og saa kunde der ved en og anden Ytring pludseligt tændes en Gnist i dette Blik ..... og *nu* var denne Gnist fremme, og tilskyndet af Bellman og Ulf's Eksempel kilede Hr. Svanning løs paa sit Instrument med Bevægelser, der ikke altid traf Tonen ganske sikkert .... og han sang, medens Ulf med sit ene Oje stadig paa Vagt halvt syntes at passe paa ham og beherske ham, halvt at have ham til bedste og lade ham skotte sig selv.

Han sang, denne Hr. Svanning. Man skulde af hans kraftige, undersætsige Skikkelse – hans med blaa Tatoveringer forsynede, faste, haarede Haand – slutte sig til et stort Stemmeomfang. Men det var Hr. Ravn, der havde den stærke, lidt brutale Basro, og det var Ulf's hæse, i Højden skingre Baryton, der skar igennem. Svannings Stemme gjorde sig – for Gerhards opmærksomme Øre – gældende netop ved en besynderlig sprød, sentimental Klang .... og *det* var det paafaldende ved denne Mand, at hans egen Stemme, Musikken og Ulf's inciterende Væsen syntes som Magter fra en anden Verden at baandlægge Tilbojeligheder og Instinkter, der kom og svandt med disse Glimt i de truende og atter melankolsk slove Øjne.

Der var noget Frygteligt i disse Øjne, hvis Omgivelser nærmest var smukke – fine, hvælvede mørke Bryn og en lige, »engelsk« Næse, af et ret mandigt, lidt afsnuppet Snit .... men over Panden, langs det ene Bryn og tværs over den brune Kind løb Arret efter et forfærdeligt Saar – og denne Skramme *maatte* man se paa – og den gjorde Glimtet i Ojet end mere vildt, Ansigtstrykket afvekslende uhyggeligt og ulykkeligt.

Han var Sømand; det kunde man se. Han maatte have faaet en i hvert Fald omhyggeligere Opdragelse end den første, den bedste »Skipper« – det kunde man slutte sig til af hans Maade at være paa, hans Manerer, Foredraget i hans Sang. Han kunde være paa Alder med Ulf – maatte have tumlet sig meget – havde et langt mere muskuløst Legem end Ulf at holde sig oppe ved – var dog et Vrag – Invalid sammen med Ulf – her i Ulf's underlige »Invalidhotel«.

Nu har vi nok af Bellman! raabte Brynjulfsen og kastede den Fløjte, som han under Sangen havde trakteret som Taktstok. Man er da heller ikke forpligtet til bestandig at dyrke de samme Guder – hvad mener De, Gerhard? Kan De huske, da vi endnu havde Bourgogne! Nu maa vi nøjes med Punsch ... det er godt for mit Bryst – siger Tante Eva – og hun glemmer aldrig at tilføje »med Maade«. Med Maade er nu ikke godt for noget – vel? Kaliban – you good for Nothing! Da dit Hoved ikke var skrøbeligt, saa holdt Du heller ikke Maade .... nu er det s'gu bagefter, som Præsten sagde, da han skulde berede Røveren. Ja, Onkel Ravn ler – det er nu *hans* Talent. Men Dødogpine, Gerhard, kan vi ikke *drikke* Bourgogne, saa kan vi *synge* den. Der har De Stemmen – Melodonten!

Ulf skød et skrevet Nodeblad hen til Gerhard, tog Violinen fra Svanning og strøg denne Melodi, som Gerhard fulgte med Øjnene paa Bladet, Hjertet sælsomt bevæget af Minderne om Edith – om »Elysium«.

Allegretto.

Forspil.

The musical score consists of seven staves of music. The first staff begins with a treble clef, a 2/4 time signature, and a dynamic marking of *f*. It includes a section marked *ss* and a fermata. The second staff is marked *Sang* and *f*, with a fermata. The third staff continues the vocal line. The fourth staff is marked *(Tales i Takt.)* and *pp*. The fifth staff is marked *ff*. The sixth staff is marked *pp* and *ff*. The seventh staff begins with *rall.*, followed by a section marked *D. S. al* and *ss*, ending with a fermata.

Ulf skottede til Gerhard og nynnede:

Je suis pris par une femme,
cheveux blonds et teint de lait;
aussi fait-elle à mon âme
autant de mal qu'il lui plaît:
Valentin! .....

Gerhard svarede i Takt: *Monsieur!*

Ulf fortsatte, med hævet Stemme – tilbagetrængende sin Hoste, svingende Glasset:

Verse, verse, verse, verse,
verse-nous du vin tout plein.
Ah! ah! Valentin!
verse-nous du vin tout plein.

Saa kommer vi til *min* Version! raabte Ulf hæftig, trykkede Svaning Violinen i Hænderne, slog med Knoen paa Ravns Guitar, kastede Hovedet tilbage og halvt sang, halvt deklamerede til de to Med-Invaliders Akkompagnement:

Bourgogne.

Ung i Kvinders Kridthus stod jeg
for min Sang og for mit Mod;
men som Aarene forlod mig,
Livets Glæde mig forlod.
Satanas! ....

(mork Stemme)

»Her er jeg!« ....

– Skænk mig Vin i dybe Skaaler,
drikke vil jeg, til jeg dor;
haa, haa, Satanass,
tag mig med, naar jeg blir or!

Og vi drak Bourgognes Druer,
hver en *en* fra hvert et Sted,
drak paa Død for mangan Frue
ja og mangan Jomfru med.
Satanas! ...

»Her er jeg!« ....

– Denne Vin i dybe Skaaler
taaler jeg, indtil jeg dør;
haa, haa, Satanat,
det er Dig, som først blir ør!

Omhedes Nætter, Arbejds Dage,
frejdigt Mod paa Livets Gang:
Alting vender nu tilbage
med min Vin og med min Sang.
Satanas! ...

»Her er jeg!« ...

– Denne Vin i dybe Skaaler,
den gør ung, men ikke ør;
haa, haa, Satanat,
Du kan vente til jeg dør!

Men belært af mangan Frues
ja og Frøkens Ledebaand
overgiver jeg min Druer
Pasning i en trofast Haand.
Elskede! ....

(lys Stemme)

»Her er jeg!« ....

– Skænk mig Vin, som jeg den taaler,
saa jeg ej blir vild og ør;
Vin, Vin, Elskede,
draabevis indtil jeg dør;
Elskede!
draabevis indtil jeg dør.

Da Sangen var endt, sank Ulf tilbage. Han syntes næppe at have Kræfter til at fatte om sit Glas og føre det til Munden. Hans Bryst arbejdede; paa hans blege, smalle Pande stod Sved i Perler .... med et mat Smil trykkede han Gerhards tavst fremrakte Haand. De saa' hinanden dybt ind i Øjnene – og i begge Mænds Øjne stod blank Væde. Først nu erkendte Gerhard ret Forandringen, som var foregaaet med Vennen; en Forandring, som bar Uoprettelighedens Mærke; og Gerhards Haand sitrede uvilkaarligt.

Nej Sludder! raabte saa Ulf og rejste sig med et Ryk – og en smærtelig-øvergigen Grimace .... De mener, at det er min Svanesang – jo, det mener De! Men om saa var .... det *maa* dog engang ende – og man skal bare ikke bilde sig ind at man er »udødelig« – som den gamle Fritz sagde til sine Grenaderer. Aa, hvor det er dumt at hale dette Liv ud i en tyndere og tyndere Rebslagertraad – som de Fleste bestræber sig for. At knække over – at ligge dér – at være stille! det er hele Hemligheden. Og paa den Hemlighed kan man selv hjælpe saadan ...!

Han greb Bollen med begge Hænder, satte den for Munden og sugede til. Kæmpen Ravn gav med en høj Latter sit Bifald tilkende; Hr. Svanning saa' ud som om han vilde kaste sig over Ulf og fravriste ham de fristende Rester af den Blandingsdrik, hvortil den lille Kreds øjensynligt ikke første Gang tog sin Tilflugt for at bedøve sig – for at glemme – eller blot simpelthen for at følge et Instinkt .... men den gamle, klinkede Terrin, klæbrig af de mange Opøsninger, gled ud af Ulfs Hænder, faldt paa Gulvet og knustes under et Brag.

Madam Ravn stod dér midt i Stuen. Uden Ophidselse, stille bydende, famlede hun ud mod Ulfs sitrende Haand, tog den og sagde: Nu gaar De ovenpaa, Hr. Brynjulfsen. Deres Ven skal da ikke se Dem *saadan!* – Og paa samme stille, inappellable Maade betydede hun sin Ægtefælle og Hr. Svanning at det var Sengetid.

Ulf lo – lidt genért – purrede sig op i Haaret, klappede Madam Ravn blidt paa Skuldren og sagde henvendt til Gerhard: Tante Eva har Ret; – vi har alle Ret – de, som nyder, og de, som forbyder; – men den, som siger nej, er den stærkeste. Desuden .... han pegede paa Terrinens Skaar .... jam finis est. Kom, Gerhard; min Hybel er ovenpaa! –

De to Venner stavrede i Mørke op ad en knagende Loftstrappe. Ulf rev Tændstikker af, aabnede en Dør; de traadte ind i et tarveligt Kammer – gammel Tobakslugt – et Vindu vendte ud imod Havnen – Maanen var gaaet bort derude – Ulf tændte et halvt nedbrændt Lys, pegede paa en brøstfældig Sofa med Hestehaarsbetræk – kastede sig selv paa en opredt Seng – gravede Ansigtet ned i Pudsen og hulkede: Jam finis est!

Gerhard satte sig paa Sofaen, foroverbøjet, seende paa Vennen, vidende hverken ud eller ind. Han syntes, at Verden nærmest var forrykt. Og dette var hans gamle Barndomshjem! .... og udenfor var Natten saa stille.

V

Aa jeg er fortvivlet – fortvivlet! raabte Ulf, idet han med et Ryk rejste sig halvt overende. Han sad saaledes, med lukkede Øjne, Hovedet fremstrakt, idet han ligesom gennem de lukkede Øjne stirrede paa en bestemt Person. Gerhard maatte gøre Vold paa sig for at overvinde en Følelse af Uhygge. I Lysets døsig Skær saa' han paa dette Ansigt dér, gult, falmet – med Spor af Ungdomskonhed og med Afskygninger af tærende Sorger, Trang, Mærker af hyppige Drikkelag, en vild, barok Intelligens og en løjerlig, blød, indsmigrende Ynde som hos et Barn, der jamrer over at have stødt sig og synes at hele Verden maa dele dets Nød. Gerhard saa' paa dette Ansigt og mumlede: han gør mig ganske forrykt – og saa ligner han tre Personer, som jeg i den sidste Time har filteret ind i hinanden: min Svigerfa'r – Madam Ravn – og Edith!

Han rejste sig, gik over til Ulf, slog ham paa Skuldren, ruskede ham, lagde sluttelig Armen om hans Hals .... Ulf! kære, kære Ven! sagde han. Kom dog til Dem selv – jeg har saa længe søgt Dem – betro Dem til mig – hvad kan jeg gøre for Dem? –

De? Ulf saa' ivejret, spilede Øjnene op, trak paa Skuldrene – tvang Gerhard ned paa en Stol udenfor Sengen og sagde: Jo – De kan gøre *det*, at De vil høre lidt paa mig. Lad mig brøle, tude, skabe mig for Dem. Hvorfor generer vi Nordboer os altid for